

MORS KASSABOK

Bland de tillhörigheter som min mor, småskollärarinnan Ruth Enkler, vid sin död 1976 lämnade efter sig fanns en liten svart anteckningsbok som var hennes kassabok under skoltiden på lärarinneseminarier i Borås. Ruth var född 1896 på gården Södra Toramåla och fick utbildning till småskollärarinna under två läsår från hösten 1913 fram till sommaren 1915. Kassaboken innehåller hennes utgifter under de två första terminerna och den börjar med reskostnaderna den 30 juli 1913

Transport		5 2			3 1
okt 21	An. 1/2 kg socker	- 34	Nov 1	An. Middag	- 40
"	1/2 l. mjölk	- 07	"	" Brod	- 50
22	Middag	- 40	"	Småbröd	- 15
23	"	- 40	"	Sabadillättika	- 13
"	Brod	- 25	2		-
24	Middag	- 40	3	Middag	- 40
25	"	- 40	4	"	- 40
26	Kondis	- 10	"	1/2 l. mjölk	- 07
27	Middag	- 40	"	Brod	- 25
28	"	- 40	5	Middag	- 40
"	1 l. mjölk	- 14	"	Sagmyrskor	2
"	Brod	- 50	"	Expresskjuts	- 35
29	Middag	- 40	"	Hyran för rum	10 -
"	1/2 l. mjölk	- 07	"	För praktisdelt	- 08
30	Middag	- 40	6	Middag	- 40
"	Choklad	- 30	"	Redrag t. läroverk	- 08
31	Middag	- 40	"	Vy to svenis	- 25
		28 39			15 82

"An biljett till Borås   6.15
Övervikt å koffert   1.50
Expresskjuts   0.50 "

Detta är de enda utgifterna första dagen. Andra dagen inhandlade Ruth bläck och skrivpapper som tredje dagen kompletterades med stålpenor för 10 öre och ett frimärke för 10 öre. Man kan väl förmoda att hon genast ville skriva ett brev hem till far och mor. Tredje dagen inköpte hon också några skolböcker och betalade kursavgift 25 kronor. Hon åt middag för 40 öre, ett pris som kom att stå sig för varje middag under båda terminerna. Antagligen åt Ruth på ett enkelt matserveringsställe en gång om dagen och hade där hon bodde tillgång till kök för att själv laga frukost och kvällsmat. Mor Anna Lovisa i Toramåla hade nog i Ruths reskoffert packat ner en hel del mat för det dröjde ända till den 20 augusti innan hon köpte den första brödkakan, och smöret räckte över en månad ända till den 9 september. Då köpte Ruth ett kvarts kilo smör för 50 öre. Terminen fortskrider och Ruth noterar noggrant sina utgifter dag för dag. Ibland förekommer en följd av dagar med endast en rad per dag

"Middag . . . . 0.40"

Men utsvävningar av olika slag förekommer också. Första karamellköpet görs redan den 8 augusti för 5 öre och sedan blir det den lyxen ungefär en gång i månaden. Första terminen gick Ruth en gång på bio, andra terminen tre gånger. Under hösten hände det också att hon för 8 eller 10 öre köpte äpple och päron. Något restaurangbesök förekom aldrig men däremot kondisbesök någon gång i månaden, oftast för 25 öre. Bland utgiftsposten finns några som knappast skulle förekomma i kassaboken hos dagens seminarist, t ex stålpenor till bläckpennan eller stärkelse för strykning av kragar. Skolagning för två kronor noterades flera gånger. Den 1 november inköptes sabadillättika som användes för behandling mot löss. Tandborste köpte Ruth den 30 januari och den 14 februari betalade hon medlemsavgiften i SSUH, Sveriges Studerande Ungdoms Helnkykterhetsförening. Sin förmodligen första roman, Boken om Lillebror, köpte hon den 11 februari. I slutet av höstterminen en bit in i december börjar Ruth förbereda sig för juluphållet och köper några julklappar, bland annat till sina två småsyskon Bertil och Martin:

"Blyertspenna till B.   0.15

Julklapp till M.	0.50
Hårnålar	0.15
Karameller	0.25
Apelsiner	0.15
Nötter	0.15
Portmonnä	0.15 "

Två dagar senare blir det "biljett till Skruv", "för kofferten" och "expresskjuts". Vårterminen börjar den 14 januari och noteringarna i kassaboken avser utgifter för middag, läroböcker, mjölk, bröd, kaffe etc. Terminsavgiften erläggs med 75 kronor. Den 13 mars noterar Ruth

"Kaffebjudning . . . . 3:- "

varav man kan dra slutsatsen att hon bjöd några av sina klasskamrater på födelsedagskaffe på 18-årsdagen. Helt flärdfritt förflyter inte terminen. Ruth köper en hatt för 7 kronor och en modetidning för 60 öre. Ett besök hos fotografen kostar 1 krona och 67 öre. Mot slutet av vårterminen ökar antalet kondisbesök och Ruth gör flera utflykter med SSUH.

Hemresan inför sommarlovet blir den 30 maj och på nytt blir det "biljett till Skruv", "för kofferten" och "expresskjuts". Och dessutom att ta med hem "1/2 duss apelsiner . . . . 0.30" Därmed slutar kassaboken, vi får inte veta det andra läsårets utgiftsposter. Men allra sist i boken finns en uppställning med summerade kostnader för hela lärarinneutbildningen:

Utgifter sommaren 1913	25:85
Höstterminen 1913	310:--
Vårterminen 1914	300:--
Andra studieåret	755:--

Summa	1390:85